

»Ne moreš imeti socialne države pri izdatkih in neoliberalne pri prihodkih ter hkrati izravnani proračun.«

MAG. ALENKA BRATUŠEK

predsednica vlade

Spredsednico vlade mag. Alenko Bratušek o tem, ali niso ukrepi vlade malce preveč podobni ukre-

pom vlade Janeza Janše. O Zoranu Jankoviću in njunem razmerju – kdo je čigav kader in kakšen odnos ima do njegovih ugotovljenih mahinacij z občinskim denarjem. O tem, zakaj je Hillary Clinton njena vzornica. O tem, da vlada načrtuje uvedbo nepremičninskega davka. O tem, kako je sklicala direktorje vseh treh državnih bank in kaj jim je naročila. In seveda o protestih in protestniškem gibanju. Nič pa o čevljih in krikih. Ker tudi Pahorja in Janše, ko sta bila predsednika vlade, nismo spraševali ne o čevljih ne o hlačah.

Ste se novembra, ko so se začeli protesti zoper takratno oblast, razveselili?

► Ne bom rekla, da sem se protestov razveselila. Ni razlogov za veselje, ko vidiš, da ljudje na ulici protestirajo, ker je to izraz stiske in nezadovoljstva. Je pa protest legitimen način, da se to pokaže.

Vas je imelo, da bi se priključili?

► Nekaj mojih kolegov se je prvih protestov v Ljubljani dejansko udeležilo – da bi pokazali nestrinjanje s policijskim nasiljem, ki se

Pišer: Grega Repovž

Foto: Borut Peterlin

je zgodilo na protestih v Mariboru. Sicer pa: mesto politikov ni med protestniki.

V veliki meri so protestniki govorili tisto, kar ste zagovarjali kot

poslanka: da je dovolj brezglavega varčevanja, dovolj razgradnje socialne države, zlorab položajev, avtoritarnosti.

► Prejšnja vlada je delovala predvsem z grožnjami. A moramo biti realni: samo s tem, da se je vlada zamenjala in je prišla neka druga, pa čeprav jo vodim sama, se razen morda vzdušja v Sloveniji še ni nič spremenilo. Zato tudi ne pričakujem, da bi bilo zaradi nove vlade konec protestov. Seveda so ljudem vsakodnevne grožnje upravičeno začele presedati. Ne moreš vladati tako, da ves čas napoveduješ, da bo konec vsega, da bo konec solidarnosti, če se ne sprejme ta ali drugi ukrep. Ljudje tega ne morejo tolerirati v neskončnost. Pomembno je, kako ljudem predstaviš ukrepe. Razlika je, če rečeš: znižali bomo plače za obdobje dveh let, da bi nam potem šlo vsem bolje, ali pa da bomo plače znižali, sicer bo država bankrotirala, prišli bodo evropski upravitelji itd. Vzdušje se je v državi malo spremenilo. A ne dovolj, da bi lahko pričakovali, da se bo protestniško gibanje zoper politiko končalo. Stiske in nezadovoljstvo so ostali, se pa začenja

Samo s tem, da se je vlada zamenjala in je prišla neka druga, pa čeprav jo vodim sama, se razen morda vzdušja v Sloveniji še ni nič spremenilo.

obdobje dialoga in tudi dogovora.

Temeljno sporočilo protestov je, da je dovolj dosedanje politične logike in da mora politika slediti interesom prebivalcev, da je država tu zaradi njih in ne obratno. Gre za temeljna vprašanja o državi.

► Res je. In s tem sporočilom se strinjam. Nas, politike, so izvolili državljani, da vodimo državo v skladu s pričakovanji in ne z grožnjami, poniževanji in delitvami. Tu se je sedaj zgodila bistvena razlika.

Pa bo vaša vlada res šla v drugo smer? Danes se zdi, da ste v trenutku, ko ste prišli na oblast, začeli govoriti podoben jezik in delati iste stvari. Da so spremembe le v niansah. Zelo neoliberalno zveni marsikaj.

► Ne moja stranka ne jaz osebno nismo nikoli zagovarjali neoliberalnega pogleda na državo. Smo pa tudi mi, pa čeprav se sliši kot floskula, znotraj istih finančnih okvirov kot prejšnja vlada: kot država lahko porabimo samo toliko, kot ustvarimo. Pri čemer mislimo, da je Slovenija najprej socialna država. Kaj to pomeni? Če pogledamo skandinavske države, imajo na eni strani res zelo visok standard socialne države, hkrati pa na drugi strani izredno visoke davke. Ena odločitev gre z drugo, ne moreš imeti socialne države pri izdatkih in neoliberalne pri prihodkih in hkrati izravnani proračun. Verjamem, da želimo imeti tak standard javnih storitev, kot ga imamo, da želimo imeti javno šolstvo, javno zdravstvo. Hkrati bo torej treba na drugi strani pogledati, katere davke bomo dvignili in kje privarčevali, da ne bomo škodili gospodarstvu, pa da bomo lahko to financirali. Da to lahko dosežemo, je potreben družbeni dogovor: če želimo tako raven pravic, to pomeni, da moramo zagotoviti na drugi strani prav toliko davčnih virov. Vemo pa tudi, da se da marsikaj narediti z manj denarja in da je mogoče na vseh področjih še kaj privarčevati.

A temeljni problem Slovenije niso visoke plače. V Nemčiji so plače neprimerno višje, pa podjetja kljub temu na istih področjih poslujejo uspešno, država pa ima gospodarsko rast.

► To je povezano tudi z našim gospodarstvom in našimi panogami. Če bi imeli tehnološko visoko razvito gospodarstvo, bi bile lahko tudi naše plače višje. Če se primerjamo z Nemčijo, smo absolutno plačani slabše. Če se primerjamo s kakšno drugo državo, bolj južno ali vzhodno od nas, pa

Menim, da bi morala država ustanoviti gradbeno podjetje. To je eden izmed načinov, kako zagotoviti, da bo delo ostalo tukaj.

smo še vedno bistveno boljše plačani. Pri čemer smo izvozno gospodarstvo, konkurenti pa prihajajo iz držav z nižjimi plačami. **Dvajset let se v Sloveniji govori samo o nižanju stroškov dela in se gradi konkurenčnost le s tem.**

► Res je, ni mogoče graditi le na nižanju stroškov, ker se to vedno nekje konča, naš temeljni problem je konkurenčnost. Pri tem pa je res, da so v nekem obdobju plače tudi v panogah, ki nimajo visoke dodane vrednosti, rasle. Ni tudi mogoče mimo dejstva, da so bile odločitve mnogih uprav slovenskih podjetij – in v veliko teh podjetij je bila lastnica država – napačne in da smo tudi zato v tej situaciji. Naše gospodarstvo danes ni konkurenčno. Nam pa zdaj stokanje nič ne pomaga. Veliko je bilo izgubljenih priložnosti, na primer lesna industrija, ki so jo naši sosedje razvijali, mi pa ne. Zdaj delamo na tem, poskušali jo bomo vzpostaviti. Vemo, da brez posegov države ne bo šlo. Ne moremo pa spregledati, da so stroški dela pri nas razmeroma visoki in da se s tem moramo soočiti. Slovenija je izvozno gospodarstvo, odvisni smo od tistih, ki od nas kupujejo. Na koncu je za to, da nekaj prodaj, pomembna tudi cena na enoto proizvoda.

Temeljni problem je, da nam gospodarstvo počasi umira, ker se v preteklih desetletjih ni prilagajalo, razvijalo. Plač ni mogoče več nižati, ker tudi s tem nismo na enoto proizvoda, ki ni prodajljiv, nič bolj konkurenčni. Kako je v tej situaciji sploh mogoče doseči obrat?

► V tem trenutku je bistvena sanacija bančnega sistema – z enim samim ciljem: da bodo banke spet začele kreditirati gospodarstvo. Samo očiščenje bank, izvzem terjatev iz njihovih bilanc, kar je bil cilj doslej, ne bi naredilo absolutno nič. Očitajo nam, da smo prevzeli koncept prejšnje vlade, ko gre za sanacijo bank. Pa ni res. Vse države so sanirale svoje banke in tudi mi jih bomo morali. A ne zato, ker bi bankam pomagali zaradi njih samih, ampak zato, da bodo banke lahko sprostile likvidnost in spet začele kreditirati podjetja. Pa tudi to je le en korak, hkrati mora namreč država z garancijskimi shemami zagotoviti, da ta podjetja spet pridejo do potenciala, da lahko spet najemajo kredite, in to na daljši rok. Največji problem našega gospodarstva je, da so se podjetja v času pred krizo zelo zadolžila, pa

ne za razvoj, ampak za nerazumne ali slabe projekte, pri čemer je bila ročnost kreditov zelo kratka. Tako se je poslovalo. In ko je prišla kriza, banke niso več hotele podaljšati teh kreditov, tokrat na neki razumen rok. Če bi imeli ti krediti ročnost deset let, bi večina podjetij, tudi na področju gradbeništva na primer, preživela.

Ste se že sestali s predsedniki uprav državnih bank in jim povedali, da naj se že začnejo ukvarjati z reševanjem podjetij?

► Sem. Skupaj smo na pogovor povabili vodstvi Banke Slovenije in ministrstva za finance ter vse tri predsednike uprav bank. Zdaj delajo skupaj, so v dnevnikih stikih. V bankah morajo vedeti, kaj pripravlja ministrstvo za finance, ne moremo si privoščiti, da bi banke zdaj čakale, kaj bo naredila država, nato pa se odzvale, ko bodo ukrepi sprejeti. Preprosto ni časa za to. Zdaj vse skupaj poteka hitro, računam, da bo prvi prenos na družbo za upravljanje narejen že junija.

Ko ravno omenjate ministrstvo za finance: če smo prav razumeli vaš nastop, je bil državni proračun pod prejšnjim ministrom Janezom Šušteršičem lažen, prirejen, predvideni so bili prilivi, ki jih v resnici ni, zmanjšani pa odhodki, ki se jim državni proračun ne more izogniti. To je huda obtožba.

► Sprejeti proračun je popolnoma nerealen. Novinarji nam očitajo, zakaj vendar ne nadaljujemo proračunske politike prejšnje vlade. Ne moremo je, ker temelji na neresnicah. Če bi to naredili, bi imeli letos proračunski primanjkljaj v višini 1,8 milijarde evrov. Že kot opozicijska poslanka sem opozarjala na to, da je v proračunu prikrita luknja, a moja ocena je bila, da je ta velika do 450 milijonov evrov. Pa je večja, po prejetih podatkih gre za okoli 800 milijonov evrov.

Kako si razlagate to ravnanje prejšnjega ministra? Teга trezen človek ne naredi.

► Sama sem bila 12 let zaposlena na ministrstvu za finance in takega proračuna ni dal noben minister iz rok. Res je nekatere prihodke znižala nova napoved gospodarske rasti, tega minister Šušteršič ni mogel vedeti, to bi se lahko zgodilo vsakemu. Dejstvo pa je, da je v državni zbor prinesel proračun, ki je imel nerealne podatke tako na odhodkovni kot na prihodkovni strani, in da je zavestno zavajal poslance in javnost.

Kakšen je vaš odnos do vašega predhodnika na čelu Pozitivne Slovenije Zorana Jankovića? Dejstvo je, da je poročilo protikorupcijske komisije pokazalo, da je občinski denar končal na računu njegovega podjetja. Na tej točki se vse konča, to je nesprejemljivo, pa čeprav je bil morda dober župan. Tudi vi mislite tako?

► Mislim, da je čas, da v tej državi tudi na tem področju naredimo red. To je prvo. Hkrati pa mislim, da je treba vsakomur, Zoranu Jankoviću, Janezu Janši ali komu tretjemu, omogočiti, da mu krivdo dokažejo ali ovržejo pred pristojnimi organi. Samo sodišče lahko dokaže kazensko odgovornost posameznika.

V tem trenutku dejstvo, da je še vedno župan in da poskuša vplivati tudi na dogajanje na državni ravni, meče slabo luč na vas in vlado.

► Naj vam odgovorim s svojim primerom. Tudi sama sem prizadeta, ker ljudje trdijo, da je moja magistrska naloga plagiat. Očitajo mi, da je del nalogo prepisan, pri čemer je tisti dokument, iz katerega naj bi prepisovala, v večjem delu moje delo. Vsi to vedo. Ne morem prisiliti univerze in fakultete, da svoje delo opravita hitreje, čeprav bi bilo z mojega vidika to najbolje. Lahko le iz dneva v dan zatrjujem, da je z mojo magistrsko nalogo vse v redu. Seveda primera nista primerljiva, a od nas se pričakuje, da ko je neka obtožba izrečena, odstopimo in potem dokazujemo svojo nedolžnost. Zavedam se, da je danes tak čas, da imajo ljudje zelo nizko toleranco, da od politikov pričakujejo čistost. To je posledica preteklih dejanj politikov in s tem se moramo sprijazniti.

Kakšno je zdaj razmerje med vama? V medijih na primer beremo, kako ste ga premagali in preprečili, da bi njegova kandidatka Zdenka Grozde postala predsednica uprave Slovenske odškodninske družbe.

► To je medijski konstrukt, ker preprosto ne kadrujemo na tak način. Predvsem pa je vse skupaj nekorektno do kandidatov. Poglejmo ta primer realno. Zdenka Grozde je bila vodja ljubljanskega holdinga še pred prihodom Zorana Jankovića na položaj župana. Je zdaj njegova kandidatka zgolj zato, ker je on župan? Smo res vsi od koga? Saj na tak način lahko govorite potem tudi o meni. Dejstvo je, da nas je v Pozitivno Slovenijo povabil Janković. Dejstvo je, da brez njega ta projekt ne bi uspel.

Na tak način lahko govorite tudi o meni. Dejstvo je, da nas je v Pozitivno Slovenijo povabil Janković. Sem zato njegov kader?

Sem zato njegov kader? Seveda se z Jankovićem pogovarjam. In ko se bom z njim srečala, tega ne bom skrivala. Pogovarjam se tudi z drugimi. Pogovarjala sem se tudi z Janšo. Pogovarjala se bom z nekdanjim predsednikom vlade g. Ropom ali nekdanjima predsednikoma Republike Slovenije dr. Türkomin g. Kučanom. Odločitve pa so na koncu moje. Ni pa to nobena zgodba o stricah iz ozadja.

Kako pa gledate na zgodbo o stricah iz ozadja?

► Tudi jaz sem pričakovala, da bo gospod Pahor v volilni kampanji za predsednika republike povedal, kdo so strici iz ozadja, če jih je že tako vztrajno vlekel na plano.

Kako pa se razumete s predsednikom Pahorjem?

► Dobro, lahko rečem celo odlično. Sama sem z njim dobro sodelovala, tudi ko je bil predsednik vlade, jaz pa sem bila uslužbenka na ministrstvu za finance. Med nama ni bilo nikoli nobenega konflikta.

Pripada vaša stranka levici?

► Pozitivna Slovenija je stranka levice, je pa tudi malo sredinska. Oziroma levosredinska stranka, če želite.

Vi ste levičarka?

► Sem.

Kaj ste hoteli reči s tem, da ste tudi malo sredinska stranka?

► Mislim na to, kar sem poudarila že na začetku: da ne glede na naša prepričanja ne moremo mimo dejstva, da dolgoročno ne moremo porabiti več, kot ustvarimo.

Je danes problem Slovenije tudi v dejstvu, da smo tako majhni? Da se na primer finančni trgi z nami lahko igrajo in nam postavljajo zahteve, ki se jih neki neprimerno večji Nemčiji nikoli ne bi drznili?

► Dejstvo, da smo majhni, je seveda tudi prednost. Ni pa mogoče mimo dejstva, da smo veliko manj odvisni le od sebe. Težje postavljamo pogoje.

Je Evropa za nas omejitvev?

► Če smo kot država sposobni dobiti denar za financiranje svojega razvoja, nam Evropa s svojimi omejitvami ne bo krojila usode. Naš temeljni problem pa je, da se zadolžujemo vse dražje. Šestodstotne obrestne mere na dolgi rok nihče ne more zdržati.

Za zdaj se po tej obrestni meri še nismo zadolžili.

► V lanskem letu smo obveznice prodali s 5,7-odstotno obrestno mero. S tako obrestno mero jih je prodal prejšnji finančni minister Šušteršič.

Takrat so ga vsi slavili, češ da gre za uspeh.

► Ker se je najprej ustvarilo ozračje, češ da bomo sploh težko prodali naše državne papirje. Zato je to na koncu obveljalo za uspeh. A bodimo realni: na dolgi rok take obrestne mere noben normalen projekt ne zdrži. Če greš po kredit za stanovanje na 10 let s tako obrestno mero, zna vsak od nas izračunati, kakšen je ta kredit. Zato je za nas ključno, da začnemo realne premike, da prenehamo s tem nastopanjem za javnost, ker na koncu vedno pride račun. Zaradi nas samih moramo nekatere stvari spraviti v red. Ne zaradi Evrope, ne zaradi finančnih trgov.

Slovenija je v tem trenutku pod pritiskom finančnih trgov, ki vedo, da se bomo morali zadolžiti, in zato poskušajo čim bolj naviti obrestne mere. A saj imamo druge možnosti zadolževanja. Zakladne menice ste že izdali po mnogo nižji obrestni meri. Lahko pa uporabimo instrument ELA, ki ga lahko uporabijo centralne banke držav članic v izjemni situaciji za financiranje začasno nelikvidnih domačih nevladnih institucij, na primer bank. Ta instrument je leta 2008 uporabila tudi Nemčija.

► Vprašanje je, ali mi lahko dobimo ta sredstva.

Zakaj ne? Lahko jih zahtevamo. Neke trdote ne bi bilo na odmet.

► Lahko zahtevamo. Ampak z vsako pomočjo pridejo tudi zahteve.

Drži. Ampak tudi Nemčija je imela leta 2008 primanjkljaj in je bila v težavah.

► Res je. Je pa prejšnji nemški kancler izpeljal pred tem zelo konkretne, radikalne in boleče ukrepe. Na vseh segmentih. Trg dela je reformiral bistveno bolj trdo, kot smo ga zdaj mi.

To je še ena od floskul, ki prihaja iz gospodarstva. Slovenski trg delovne sile je zelo fleksibilen. Seveda pa zahteva od uprav načrtovanje. V to tarnanje uprav ni mogoče privoliti.

► Delodajalci vztrajajo, da je zanje zaposlovanje za nedoločen čas zelo omejujoče. Ko je prišla kriza, se je na primer v avtomobilski industriji povpraševanje čez noč ustavilo. Zaradi omejitvev, ki jih imamo, se

podjetja niso mogla takoj odzvati, zaradi česar so zašla v težave.

Vsako resno podjetje ima rezervacije za slaba obdobja. Vsako resno podjetje mora načrtovati. Upravljanje delovne sile je pač eden od segmentov njihovega dela.

► To je res. Seveda ni mogoče privoliti v tezo, da je temeljni problem Slovenije skrit v nefleksibilnem trgu dela. Podjetja so bila nedvomno v preteklosti tudi slabo vodena, tako državna kot zasebna. Uprave so krive za marsikaj, kar je šlo narobe. A zdaj smo tu. In Slovenija je sredi te Evrope. Ni odvisna sama od sebe. To so naši realni okviri.

Vlada ima na voljo tudi druge možnosti varčevanja. Lahko varčuje pri vojski. Dejstvo je, da so druge države bistveno bolj zmanjšale stroške vojske kot mi. Zakaj se ne bi lotili odprodaje orožja, zmanjševanja števila vojakov, zakaj ne bi teh ljudi usmerili v socialno sfero? Vsako leto gredo milijoni evrov v nič.

► Že danes Slovenija namenja za vojsko bistveno manj, kot se je obvezala ob vstopu v Nato. Z vstopom v Nato smo sprejeli nekatere obveze ...

Te obveze kršimo, pa ne samo mi. Vsi jih kršijo. Kriza je. Zakaj ne bi na primer prodali patrij? Hrvaška jih tudi prodaja, pa je vstopila v Nato za nami.

► Najprej moramo vedeti, kaj to za nas pomeni. Dejstvo je, da smo člani Nata. Da smo to odločitev o vstopu sprejeli na referendumu. Res je, ne vemo, kakšna bi bila odločitev ljudi danes, a zdaj smo člani te zveze. To ima prednosti, pa tudi obveznosti. Ocena strokovnjakov je, da bi v primeru, če ne bi vstopili v Nato, za vojsko zelo verjetno namenjali več denarja. Glede patrij pa moramo najprej ugotoviti, kaj narediti z obstoječo pogodbo.

Na podlagi razsodbe avstrijskega sodišča je pogodba razveljavljena, saj se avtomatično lahko aktivira protikorupcijska klavzula. Pogodbi so izpolnjeni.

► Zdaj minister s pravniki proučuje zadevo. Odločitev bo kmalu znana.

Drug primer varčevanja. Bo vlada uvedla davčne blagajne? Vsi vemo, da gostinci vsak večer izbršejo pomemben del prometa. Že leta je tako. Nobena vlada se jih doslej ni upala dotakniti.

► S tem se že ukvarjamo. Davčna uprava je pripravila predlog sistema za nadzor

Ni mogoče privoliti v tezo, da je temeljni problem Slovenije v nefleksibilnem trgu dela. Podjetja so bila tudi slabo vodena, tako državna kot zasebna.

blagajn, ki preprečuje brisanje računov. V trenutku, ko bo mogoče ta sistem prenesti v uporabo, bomo to tudi storili.

Pa obdavčitev nepremičnin? Tudi ta projekt je na mizah različnih vlad že osem let, pa se ga nobena ne upa uvesti. Pri čemer je jasno, da bo ta davek prizadel predvsem premožnejše.

► V ponedeljek je bil ta davek že na mizi koalicijskih pogovorov. Nihče ne nasprotuje njegovi uvedbi.

Kdo se igra z nami na mednarodnih trgih? Če se primerjamo po BDP-ju in proračunskem primanjkljaju, ni nobenega razloga, da bi bile obresti za naše državne papirje tako visoke. V slabšem stanju je mnogo držav, pa dobivajo denar na trgu veliko ugodnejše. Je to zato, ker dvigujejo obrestno mero pred trenutkom, ko bomo izdali obveznice?

► V tem trenutku smo z 1,1 milijardo prodanih menic dokazali trgom, da se še vedno lahko normalno zadolžujemo in da to, kar sporočajo o Sloveniji, preprosto ni res. Malo smo jim torej zaprli usta. Še preden boste poudarili, da smo se zadolžili doma, naj rečem, da je iz tujine prišel kar pomemben del denarja, tako da tudi to ne drži. Dejstvo je, da smo predmet špekulacij. Je pa hkrati tudi res, da je bil padec BDP-ja v preteklem letu v Sloveniji res velik. To je naš problem.

To je predvsem posledica varčevalnih ukrepov.

► Ni tako preprosto. Varčevalne ukrepe so izvajale tudi druge države, pa padec ni bil tako radikalen. A tako kot moramo mi to priznati, morajo naši ocenjevalci videti naše druge podatke: delež javnega dolga, brezposelnost, oba podatka sta pod evropskim povprečjem. Le zaradi gospodarske rasti, pri čemer so razlogi jasni, si ne zaslužimo takih špekulacij, kot smo jih deležni. Primerjava s Ciprom pa sploh ni dopustna, ker je naš bančni sistem popolnoma neprimerljiv s ciprskim. Da primerjaš dve državi, preprosto ni dovolj, da sta obe majhni in sredozemski.

Ste v zadnjem času govorili z Janezom Janšo?

► Sem in sem ga tudi povabila na sestanek o fiskalnem pravilu. In je tudi prišel. Pogovori so potekali konstruktivno in normalno.

Ste ga kaj vprašali o 800-milijonski luknji v proračunu?

► Ne, pa tudi ne vem, ali bi kaj pomagalo,

če bi ga to spraševala. Ker se držim tistega, kar sem rekla na začetku: ne bom se veliko ozirala nazaj, ker nas to ne bo peljalo naprej. Dejansko stanje smo ugotovili, s tem bom seznanila tudi poslance. Več pa se s tem ne mislim ukvarjati.

Kakšne občutke vam vzbuja Janša? Se ga malo bojite?

► Nimam nekih posebnih občutkov, zagotovo pa strah ni med njimi.

Kako pa si razlagate odnos predsednika republike Boruta Pahorja do Janeza Janše? Nikoli ga ne kritizira.

► Malo sem začudena, sploh po tem, kako se je v opoziciji Janša obnašal do prejšnje vlade in Pahorja kot njenega predsednika. Ampak nisem psiholog, da bi znala oceniti, za kaj gre.

Ali je mogoče populizem včasih koristen?

► Verjetno bi tudi meni kdaj koristil kakšen bolj populističen nastop, morda bi morala kdaj tako ravnati. A tega ne znam.

Če bi si izbrali v spektru politikov svetovnega formata svoj zgled, kdo bi bil to? Morda Angela Merkel?

► Če bi se že morala tako opredeliti, bi rekla Hillary Clinton.

Zakaj?

► Zaradi zdravstvene reforme, ki jo je toliko let zagovarjala in na koncu ob Baracku Obami tudi uspela vpeljati. To narediti v družbi, kot je ameriška, kjer socialne norme niso tako visoke, ker gre za čisto drugačen kapitalizem, se mi zdi res velika stvar. Ker ima neprimerno bolj dolgoročne posledice in pomeni velik premik za mnogo ljudi, ki so bili doslej iz zdravstvenega sistema izključeni. To je izjemen političen dosežek.

V javnosti velja, da se je vaša govorica, odkar ste v vladnih prostorih, zelo spremenila. Vtis je, da imate danes drugačen odnos do slabe banke, do zlatoga pravila, do privatizacije.

► To ne drži. Pozitivna Slovenija je imela ves čas jasna stališča. Fiskalno pravilo smo podprli že na začetku postopka, a smo želeli dobiti projekcije. Ko smo jih dobili, smo takoj povedali, da njegova uvedba z letom 2015 ni mogoča oziroma pomeni, da moramo takoj za 30 odstotkov zmanjšati plače, pokojnine, socialne transferje. To trdimo tudi zdaj. In na to ne pristajamo. Tudi ob razpravi o zakonu o slabi banki

smo jasno povedali, da če je to edina in najboljša rešitev za državo, smo jo pripravljene podpreti, ampak podkrepite svoje predloge s številkami. Še vedno nimamo števil.

Tudi vi še niste prišli do njih?

► To je največji problem: zakon so sprejemali popolnoma brez izračunov. Še danes ne vemo, koliko slabih terjatev bomo prenesli na družbo za upravljanje, koliko stvari pa lahko rešujemo z jamstvi. Operativni plan – ta bi moral biti narejen, že ko smo zakon sprejemali, da sploh vidimo, ali gremo v pravo smer – še danes ne obstaja, pa je ključen. Zato smo pohiteli s sodelovanjem z bankami, da sploh dobimo sliko stanja.

In privatizacija? Nenadoma tudi vi govorite o nujnosti privatizacije. Gre zgolj za sporočilo finančnim trgov, ki v resnici ves čas od nas to zahtevajo, ker hočejo pokupiti dobra podjetja in to postavljajo kot pogoj za odkup naših državnih papirjev?

► Glede privatizacijskega predloga prejšnje vlade smo imeli predvsem en očitek: nasprotovali smo prenosu premoženja na državni holding. In tega zdaj ne bomo naredili. Nismo spreminjali stališč.

Ni res. Zdaj ste javno napovedali prodajo velikih in pomembnih podjetij.

► Enega pomembnega podjetja.

Dejstvo je, da smo predmet špekulacij. Je pa hkrati tudi res, da je bil padec BDP-ja v preteklem letu v Sloveniji res velik. To je naš problem.

Zakaj? Ta podjetja vsako leto prispevajo del svojega dobička v proračun. Zaradi tujega lastnika se ne bo povečal njihov obseg poslovanja in zaposlovanja. Poleg tega imajo ta podjetja ogromno premoženja, iz katerega bo vsak nov lastnik v dveh letih poplačal svojo kupnino. To velja za Telekom, Petrol, Zavarovalnico Triglav. Zakaj jih prodajati?

► Imajo tudi obveznosti. Telekom kar velike.

Ampak hkrati ima toliko premoženja, da bo vsak kupec s tem financiral nakup.

► To se da preprečiti z jasnimi garancijami v pogodbi.

Ne da se. Doslej so se te klavzule vedno izkazale za brezpredmetne in neiztožljive.

► Seveda se da. Naj to povem na primeru Peka, ki ga zdaj prodajamo. Dogovor je bil sklenjen, preden je prišla naša vladna ekipa. Ko smo ugotovili, da so jamstva, ki jih kupec daje za to, da bo ohranil določeno število delovnih mest, tako slaba, da mi od teh ne bi imeli nič, smo rekli, tega pa ne bomo prodali. Sedaj se s kupcem pogajamo, da bo ta jamstva dodatno izpolnil, in samo pod takimi pogoji bomo Peko prodali. Ne bomo razprodajali kar tako.

Ta jamstva mora nekdo potem terjati. Kdo lahko terja Fructal, da je opustil odkup breskev? Nihče.

► Kupec lahko da tudi bančna jamstva. Potem ni treba nikogar tožiti, ampak jih enostavno unovčiš. Zato morajo biti ta jamstva takšna, da zagotovijo izvajanje tega, kar v pogodbi piše. Lastnik mora biti tak, da zagotavlja podjetju kapital, ko ga ta potrebuje. Vprašanje, ali je država v tem trenutku lastnik, ki to lahko zagotavlja. To je temeljni problem.

Če gledava po številu propadlih podjetij, se je država izkazala kot boljši lastnik. Drugi lastniki svojim podjetjem niso pomagali.

► Za to je morala država zagotoviti nemalo finančnih injekcij v ta podjetja. Vprašanje tudi je, ali so bile vse upravičene. Primer Elana nam je vsem opomin.

V Sloveniji nimamo več velikih gradbenih podjetij. Kako se sploh lahko lotimo velikih infrastrukturnih projektov, ki poganjajo razvoj v vseh državah, če nimamo svojih gradbenih velikanov? Če bodo gradili tujci, bomo s tem spodbujali njihovo gospodarsko rast.

► Menim, da bi morala država ustanoviti

gradbeno podjetje. Seveda to ne pomeni, da bo država ostala njegova lastnica na dolgi rok. To je eden izmed načinov, kako zagotoviti, da bodo dela ostala tukaj. Na to smo opozarjali, ko je Primorje šlo v stečaj, in po naši oceni bi ga morala država rešiti. Pa ne lastnika, njega bi morali nekako razlastniti, zato da bi ohranili podjetje in blagovno znamko, ki ni slaba, ima reference, lahko se prijavlja na razpise tudi v tujini. Zdaj pripravljamo zakon o konverziji terjatev v lastniški delež in po moji oceni bomo morali tam, kjer država vstopa s svojo pomočjo, lastnike preprosto prisiliti v razlastitev, sicer pomoči države ne bo. Primorje bi se dalo rešiti. Pa na primer Radeče Papir, kjer je lastnik sam ponudil, da se razlastni. Žal naši predhodniki niso naredili nič.

Se je z novo funkcijo vaše družinsko življenje spremenilo?

► Zagotovo. V zadnjih 14 dneh svoje družine praktično ne vidim, ker že spijo, ko prihajam domov. Ostali so nam vikendi.

Kako ste si izbrali svetovalce?

► Za zdaj je moja ekipa še nepopolnena. Preprosto se temu nimam časa posvetiti. Ukvarjamo se predvsem s proračunom in z ukrepi, ki jih moramo pripraviti do začetka maja. Na tem področju sodelujem neposredno z bivšimi sodelavci na ministrstvu za finance.

Was skrbi zunanja politika? Minister Erjavec ni dolgoleten diplomat, vi pa tudi nimate teh izkušenj.

► Mogoče je to del, ki me je najbolj skrbel, ampak ministru Erjavcu zaupam. Je pa res, da so danes tudi na področju zunanje politike glavna tema javne finance in se na mednarodnih srečanjih ukvarjamo predvsem s tem. Tudi diplomati, ki so že vse življenje v diplomaciji, so me zato bodrili, naj me ne skrbi, ker je to zdaj glavna tema in imam v resnici prednost.

Vam je nastop na CNN zbil samozavest?

► Predvsem je to velika šola zame. Danes mislim, da bi morda res morala povedati več, a takrat sem ocenila, da bom z odpiranjem tem le še povečala špekulacije. Sicer pa ne vem: morda bi bila deležna še več kritik, če ne bi šla.

Ko ste predstavnike protestniških gibanj povabili na pogovore, so vas nekateri zavrnili.

Kako ste si to razložili?

► Obljubila sem, da se bom s predstavniki teh gibanj pogovarjala. Svojo obljubo sem začela izpolnjevati. Moja ocena je, da se stvari lahko rešujejo samo za mizo. Na ulici lahko poveš, kaj je narobe, kaj te moti, rešitve pa se morajo najti v pogovoru in v dialogu. A tudi tisti, ki niso prišli, so svoje argumente za to predstavili in jih spoštujem. Ker so izrazili bojazen, da delam to za samopromocijo, nisem dala nobene izjave, niti glede tega, kaj smo se pogovarjali, ni bilo fototermina, da ne bi rekli, da to delam zaradi slikanja.

In kakšen je vaš vtis zdaj?

► Ni nujno, da so vse ideje uresničljive, jih je pa treba obravnavati. Se bo pač skozi proces pokazalo, kaj se da narediti. A nekatere ideje so vredne resnega razmisleka. Za začetek je treba narediti osnoven seznam zahtev, jih nato pretehtati, pripraviti argumente. Nekatere stvari pa smo se načelno dogovorili, na primer, da je sprememba volilne zakonodaje tista prva tema, o kateri bi se pogovarjali. Strinjali smo se, da če gremo zdaj na volitve ob taki volilni zakonodaji, sestava državnega zbora ne bi bila bistveno drugačna.

Podpirate predčasne volitve?

► Kar velika večina na tem pogovoru se je strinjala z mano, da bi bilo smiselno najprej spremeniti volilno zakonodajo in potem iti na volitve. Pogovarjali pa smo se tudi o udeležbi: vsi se moramo potruditi, da bo udeležba na volitvah večja. Da je bila v Mariboru le 30-odstotna volilna udeležba, in to po protestih, je sporočilo vsem.

Se pa strinjate, da bi bilo dolgoročno dobro, da v slovensko politiko pridejo novi ljudje, podpirate nastajanje novih strank?

► Že kratkoročno bi bilo to dobro. Potrebujemo nove ljudi v politiki. A v parlament lahko pridejo le skozi volilni proces. Nikogar ne moremo postaviti za poslanca, ker mislimo, da bi bilo to dobro. Spremeniti moramo volilni sistem, jim dati možnost, da se na volitve pripravijo – kar ni lahko, kot sama vem iz izkušnje Pozitivne Slovenije – in potem to tudi narediti.

Kako to, da danes niste na Brdu pri Kranju (pogovor je potekal v torek, 23. aprila, op. p.), na predsednikovih pogovorih o Sloveniji 2030?

► Nisem dobila vabila. ×